

ERZURUM S.S.K. HASTANESİNDE KOPROPARAZİTOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Dr. İclâl GÜZEL (x)

Ö Z E T :

Erzurum S.S.K. Hastanesi Çocuk Polikliniğine müracaat eden çocukların, bir grubunda yapılan kopro-parazitolojik taramanın sonuçları bildirilmiştir. En çok rastlanan protozoonlar, Giardia intestinalis ve Entamoeba coli olarak saptanmıştır. Helminthlerden ise Ascaris lumbricoides ilk sırayı alırken onu Hymenolepis na izlemiştir. Bulgular daha önceki çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

GİRİŞ :

Paraziter hastalıklar, Sağlık kurallarına uyulmayan toplumlarda çok görülür. Sosyoekonomik seviyenin düşük olması, beslenme bozuklukları, ılık ve nemli bir iklim, paraziter hastalıkların görülmesinde etkilidirler. Bu yüzden Ülkemizde özellikle sosyoekonomik yönden gelişmekte olan Doğu Anadolu Bölgesinde, paraziter hastalıklara oldukça , yüksek oranda rastlanmaktadır (1.2.3.).

Gelişmiş Ülkelerde % 1 oranında parazit enfeksiyonu görülürken, geri kalmış toplumlarda bu oran % 70 in üzerine çıkabilmektedir. Çocuklarda iştahsızlık, gelişme bozuklukları, pika, gastrointestinal şikayetler, nörotoksik belirtiler ve hipokromanemi gibi görüntüler altında kalarak gözden kaçır (2.4). Bu derece çeşitli belirtilere neden olan barsak parazitlerinin, Erzurum S.S.K. Hastanesi Çocuk Polikliniğine iştahsızlık ve gelişme geriliği şikayetleri ile müracaat eden çocuklarda, ne düzeyde olduğunu tesbit etmek amacıyla bu çalışmaya gerek görülmüştür.

MATERYAL VE METOD :

Erzurum İl ve ilçelerinden, iştahsızlık ve gelişme geriliği şikayetleriyle S.S.K. Hastanesi Çocuk Polikliniğine müracaat eden 6-12 yaşları arasında 67 kız 35 erkek, toplam 102 vaka barsak parazitleri yönünden koproparazitolojik olarak tetkik edildi.

(x) Erzurum S.S.K. Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı.

Vak'aların dışkı örnekleri temiz şişelere alınarak, kısa süre içinde serum fizyolojik ve lugol solusyonu ile hazırlanıp laboratuvarında değerlendirilmeye alındı. Her vak'ada Fekal tetkik bir kez yapıldı. Enterobius vermicularis tanısında kullanılan Sellefon-Band sistemi uygulanamadı.

BULGULAR :

1986 Kasım 1987 Mayıs ayları arasında, yaşları 6-12 arasında değişen 67 kız 35 erkek toplam 102 çocuğun dışkı numunesi incelenmiştir. 102 vak'anın 75 inde (%73,5) bir veya birden fazla barsak paraziti görüldü. Kız çocuklarının 52 sinde (% 69,3), erkek çocukların ise 23 ünde (% 30,6) bir veya birden fazla parazit görüldü.

Parazit görülen dışkı numunelerinin 63 ünde (% 84) tek, 8 inde (% 10,6) iki, 4 ünde (5,3) ise, ikiden fazla parazit görüldü. Parazit görülen 75 numunenin 17 sinde (%22,6) sadece protozoon, 50 sinde (% 66,6) sadece helmint ve 8 inde ise (%10,6) hem protozoon hemde helmint yumurtası görüldü (Tablo:1)

Dışkı numunelerinde görülen parazit türleri yönünden , protozoonlardan, Giardia intestinalis 12 (% 6) vak'ayla birinci sırayı alırken, onu % 4 ile Entamoeba coli ve % 2,6 ile Entamoeba histolytica izledi.

Barsak helmintlerinden Ascaris lumbricoidese % 48, Hymenolepsis nana % 6,6, Taenia saginata % 2,6, Enterobius Vermicularis % 2,6, ve Trichuris trichura ise % 1,3 oranında görüldü. (Tablo:2)

Tablo : 1- S.S.K. Hastanesi Polikliniğine Başvuran Çocuklar Arasındaki Parazit Gruplarının Dağılımı

Taranan Dışkı Sayısı	K	E	TOPLAM	%
	67	35	102	
Parazitli Öğrenci Sayısı	52	23	75	73,5
Tek Parazit Görülenler	42	21	63	61,7
İki Parazit Görülenler	6	2	8	7,8
İki Den Fazla Parazit Görülenler	4	—	4	3,9
Sadece Protozoon Görülenler	12	5	17	16,6
Sadece Helmint Görülenler	34	16	50	49,0
Protozoon ve Helmint Görülenler	96	2	8	7,8

Tablo : 2- Parazit Türlerinin SSK Hastanesi Çocuk Polikliniğine Başvuran Çocuklar Arasındaki Dağılımı

Parazit Türleri	Parazit Öğrenci Sayısı				
	K	E	Toplam	%	Prevalans
A. Lumbricoides	25	11	36	48	35,2
T. Saginata	3	1	4	5,3	3,9
H. Nana	3	3	6	8	5,8
T. Trichiura	1	1	2	2,6	1,9
E. Vermicularis	2	—	2	2,6	1,9
G. Intestinalis	9	3	12	16	11,7
E. Coli	2	1	3	4	2,9
E. Histolytica	1	1	2	2,6	1,9

TARTIŞMA :

Erzurum S.S.K. Hastanesine, iştahsızlık ve gelişme geriliği şikayetleri ile başvuran, 6-12 yaş çocukları arasında yapılan koproparazitolojik taramanın sonuçları bildirilmiştir. Bu bölgede yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırılınca, parazit türleri arasında bir özellik görülmemesine rağmen, aralarındaki fark azda olsa belirgindi. Bu durum vakalamızın seçilimli olmasından ileri gelmektedir (5.6.7.) Seçilimli vakalarda yalnız bir kez gaita tetkiki yapılmış ve % 73,5 oranında parazit veya yumurtası görülmüştür. Her vakada, birden fazla tetkik yapıldığında bu oranın dahada yükselebileceği tabiidir.

Erzurum il içinde farklı sosyoekonomik ve soyokültürel bölgelerdeki, ilkokullarda yapılan taramalar karşılaştırılınca, barsak parazitlerinin, görülme oranları arasında fark göze çarpmaktadır. Okulların bulunduğu çevrenin ve öğrenci ailelerinin sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlarının düzelmesi ile parazit oranının düştüğü görülür.

Nitekim Gazi ilkokulunda yapılan bir araştırmada, görülen zooparazit oranı % 75 iken, Atatürk Üniversitesi lojmanlarında yaşayan ailelerin çocuklarının devam ettiği Atatürk İlkokulunda bu oran % 38 olarak tesbit edilmiştir (5.6).

Erzurum Çocuk Bakım Yurdunda 0-6 yaş gurubu çocuklarda yapılan taramada zooparazit oranı % 65,1 olarak bulunmuştur (8). Burada da oranın yüksek görülmesi vakaların seçilimli olmasına bağlanmıştır.

Bölgemizde diğer yapılan çalışmalar genellikle büyükleri kapsamaktadır. Erzurum Merkez Yetiştirme Yurdunda yapılan bir taramada zooparazit oranı % 55,7 olarak bulunmuştur (9). Erzurum Sağlık Kolejinde (10), 170 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada ise bu oran % 36,4 olarak bulunmuştur.

Ülkemizin diğer bölgelerinde barsak parazitlerinin araştırılması üzerine yapılan çalışmalara göz atarsak, Ankara'da % 27,4 (11), Antalya'da % 51 (12), Hakkari'de % 70-97 (13) olarak rapor edilmiştir.

Bizim çalışmamız seçilimli vakalalı kapsadığı için azda olsa farklılık göze çarpmaktadır. Ülkemizin değişik yörelerindeki farklılık, bölgeler arası sosyoe-konomik ve sosyokültürel farklılıktan kaynaklanmaktadır (3.14.15).

Araştırmamızda toplam 102 dışkı numunesi barsak parazitleri yönünden incelenmiş ve barsak parazit türleri saptanmıştır. Fakat *Enterobius vermicularis* ve *taenia saginata* gibi yumurtalarını barsak boşluğuna bırakmayan barsak parazitlerinin bu yolda belirlenmesi oldukça güçtür (3.4). Bu parazitler için bu çalışmada özel yöntemler kullanılmadı. *T. saginata* enfeksiyonunda, enfekte şahıslar, düşen halkaları kendileri getirmek suretiyle tanı konulmuştur. *Enterobiasis* tanısı için, elde olmayan nedenlerle sellefon-Band yöntemini kullanamadım; bu nedenle vakaların taranmasında *Taenia saginata* ve *Enterobius vermicularis* % 2,6 oranında rastlanmıştır. Halbuki daha önce Erzurum Çocuk Bakım Yurdunda yapılan bir araştırmada (8), çocuklarda dışkı muayenesi ile % 1 olarak saptanan *enterobius vermicularis* enfeksiyon oranı sellefon-Band yöntemi ile % 32,5 olarak bulunmuştur. Bu iki araştırmanın sonuçları arasındaki belirgin fark *enterobius vermicularis* enfeksiyonunda sellefon-Band yapılan tetkikin önemini vurgulamaktadır.

Araştırmamızda protozoonlardan *Entamoeba coliye* % 4 oranında rastlanırken, onu % 2,6 oranında *Entamoeba Hystolytica* izlemiştir. Bu parazitlere, sosyoe-konomik bakımdan geri, hijyen kurallarına dikkat edilmeyen, temiz su ve besin maddeleri temin edilmeyen toplumlarda, yüksek oranda rastlanmaktadır. *Entamoeba coliye* bölgemizde ilkokullar arasında yapılan bir parazitolojik taramada % 7,7-17,6 oranında rastlanmıştır (1,5) *Entamoeba Hystolytica*'ye yine bölge Merkez Yetiştirme Yurdu öğrencileri arasında yapılan taramada % 3 oranında rastlanmıştır (9). İki taramada belirlenen oranlar birbirine yakındır.

Çalışmamızda *G. intestinalis* % 16 oranında görülmüş ve böylece protozoonlar arasında birinci sırayı almıştır. *Giardia İntestinalis*, 6-12 yaş arasındaki çocuklarda çok görülüp, erişkinlerde görülenin üç katına erişmektedir. Okul çağındaki çocuklar arasındaki sıkı direkt temas, enfeksiyon oranını artırır. Erginlik çağında bu parazitin görülmesi azdır (1.2).

Nitekim bölgemizde ilkokullar arasında yapılan (1.5) koproparazitolojik taramada, bu parazitin prevalansı % 15 in üzerindedir. Halbuki bölgede erişkinleri kapsayan bir çalışmada bu oran % 3,7-3,2 dir (15).

Trichuris trichiuarayada % 1,3 oranında rastlandı. Bölgemizde ilkokullar arasında yapılan çeşitli taramalarda % 4,5-8,7 oranında bulunmuştur (5.6. Bu oranın yüksek olması o yörede, hijyenik kaidelere dikkat edilmediğini göstermektedir.

Çalışmamızda Helminthlerden ikinci sırada sık görülen Hymenolepis nana-ya % 6,6 oranında rastlanmıştır. Bölgede Merkez Yetiştirme Yurdu öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada bu oran % 15,4 Ankara'da yapılan bir çalışmada ise % 8,5 olarak bulunmuştur (9.11). Araştırma sahasındaki temizlik noksanlığının ve buna bağlı olarak dışkı ve pirelerin çocuklarda yaygın olmasının bu oranın yüksek bulunmasına neden olacağını düşünmekteyim.

Bölgede yapılan iki araştırmadaki % 27,1-43,4 oranında bulunan Ascaris lumbricoidese, çalışmamızda da % 48 oranında saptanarak en fazla görülen porotozoon gurubunu oluşturmuştur (9.10). Bu yüksek orana neden parazitin kolay bulaşma şeklindedir. Nitekim çocukların toprakla, dışkı ile kirlenen parmaklarını ağızlarına götürmeleri ile yumurtaları kolayca almış olurlar.

SONUÇ :

İştahsızlık ve gelişme geriliği nedeniyle hekim ve kliniklere müracaat eden çocuklarda, barsak parazitlerinin varlığı mutlaka düşünülmeli, barsak parazitleri rutin olarak araştırılmalı ve tedavi edilmelidir.

SUMMARY :

A COPRO-PARAZİTOLOGİC INVESTIGATION IN ERZURUM S.S.K. HOSPİTAL

The results of coproparasitologic investigation performed in a group of children in the polyclinic of pediatry of Erzurum S.S.K. Hospital has been evaluated. The most frequently encountered porotozoon was Giardia intestinalis which was followed by Entamoeba Coli. The rate of nifection With Ascaris lumbricoides was Whereas With Hymenolepis nana, The findings are compared with the previous ones.

KAYNAKLAR :

1. Çetin Tali, E., Ang., Ö., Töreci, K.: Tıbbi Parazitoloji, s. 42, 161 İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1973.
2. Yaşarol Ş.: Medikal Parazitoloji, s. 125-258, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, İzmir, 1978.
3. Büyükgemiz Atilla. : Barsak Parazitleri, katkı 2 (5). 59-69 Ankara 1981
4. Tunçdoğan, İ., Tunçdoğan, C.: Çocuk ve Beslenme. Ayyıldız matbaası 1985
5. Saygı, G., ve Öğütmen, R.: Erzurum İlkokul Çocuklarında Koproparazitolojik bir araştırma. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni, 5. 331-337, 1973.

6. Saygı, G., ve Öğütman, R.: Erzurum Atatürk İlkokulunda Kopr-parazitolojik bir tarama Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni., 7, 51-57, 1975.
7. Yıldız, A., ve Memik, F.: Barsak Helmitleri üzerinde yöresel bir çalışma. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni., 9, 259-265, 1977.
8. Saygı, G., ve Öğütman, R.: Erzurum Çocuk Bakım Yurdunda parazitolojik bir tarama. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni., 7, 21-27 1975.
9. Tuncel, E., Ayyıldız, A.: Erzurum Merkez Yetiştirme Yurdu öğrencilerinde Koproparazitolojik bir araştırma. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni., 15, 53-59, 1983.
10. Memik, F., ve Komsuoğlu, B.: Erzurum Sağlık Kollejinde görülen Helmint enfeksiyonları. Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni., 5. 165-169, 1973
11. Tolgay, N.: Ankara ve civarı ilkokul çokullarda bulunan barsak parazitleri. Ankara Üni. Tıp Fak. mecmuası. 23, 1268-1278, 1970
12. Merdivenci A, ve Vural, S: Antalya sahil bölgesinde koproparazitolojik araştırma. İstanbul Üni. Tıp Fak. mecmuası, 23, 502-529, 1960.
13. Yılmaz, S.: Hakkari çocuklarında koproparazitolojik bir araştırma, İstanbul Üni. Tıp Fak. mecmuası. , 269 156-167, 1963.
14. Vaughan, V., Mackay, R.J.: Nelson Textbook of Pediatrics, S. 749-764, WB saunders Companij, Philadelphia, 1975.
15. Leloğlu, S., Öğütman, R.: Erzurum ve çevresindeki barsak helmitleri üzerinde çalışmalar. Sağlık Dergisi 46, 3-13, 1972.